


PROPOZYCJA PROJEKTU POCHODZI Z PUBLIKACJI
„EDUKACJA GLOBALNA NA ZAJĘCIACH JĘZYKA
POLSKIEGO W GIMNAZJUM” WYDANEJ PRZEZ
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ W 2015 ROKU
W RAMACH PROJEKTU „W ŚWIAT Z KLASĄ”

AKTUALIZACJA W RAMACH PROJEKTU
„ŚCIEŻKI DO CELÓW” W 2019 ROKU



BLISKA CZY „DZIKA”? PROJEKT: AFRYKA



W trakcie trwania projektu młodzi ludzie będą mieli okazję bliżej przyjrzeć się różnym krajom i regionom Afryki i przeanalizować, jaki wizerunek tego kontynentu jest prezentowany w literaturze i sztuce. Celem projektu jest przełamanie stereotypowego postrzegania globalnego Południa, w tym krajów afrykańskich, oraz zdobycie przez młodzież umiejętności krytycznej analizy źródeł. Zebrane informacje mogą pomóc w stworzeniu „Kompedium wiedzy [np. literackiej] o Afryce”, które może być prezentowane na bieżąco na blogu, Facebooku, na stronie internetowej szkoły czy w formie ekspozycji w budynku szkoły. Projekt można zakończyć szkolną debatą poświęconą proponowanemu problemowi lub konkursem na najlepszą pracę podsumowującą problem badawczy.

Proponowany problem:

- ▶ Afryka – bliska i inspirująca czy obca i „dzika”? Jak postrzegane są inne kultury w literaturze i sztuce?¹

Zagadnienia:

- ▶ Różnorodność i stosunki międzykulturowe
- ▶ Migracje
- ▶ Pokój i konflikty na świecie
- ▶ Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka
- ▶ Zrównoważony rozwój
- ▶ Ubóstwo

¹ Zamiast Afryki grupa projektowa może zająć się innym kontynentem lub kontynentami.

Podstawa programowa dla szkoły ponadpodstawowej:

- ▶ I: 1.1, 1.2, 1.4, 1.8, 1.10, 2.1, 2.2, 3.1, 3.3, II: 1.1, 1.2, 3.1, 3.3, 4.1-4.3, III: 1.1-1.8, 2.3, 2.5

Proponowane cele projektu:

- ▶ Dowiemy się, jaki wizerunek Afryki przedstawiany jest w literaturze i sztuce.
- ▶ Dokonamy krytycznej analizy wizerunku Afryki proponowanego przez różne źródła.
- ▶ Poznamy „Kodeks w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa” i zastanowimy się, w jaki sposób można włączyć jego elementy do działań projektowych.
- ▶ W oparciu o poznane teksty kultury stworzymy wypowiedzi dotyczące wizerunku Afryki (przemówienie, referat,

szkic krytyczny, hasło encyklopedyczne).

- ▶ Dowiemy się, w jaki sposób tworzyć i przekazywać informacje na temat globalnego Południa, odwołując się do przykładu wybranych krajów Afryki.

Proponowany okres realizacji projektu:

- ▶ 6-8 tygodni

Proponowana liczebność grupy projektowej:

- ▶ Kilka grup liczących od 4 do 6 osób (mogą to być osoby z tej samej klasy lub z różnych klas).

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

- ▶ 10 Mniej nierówności
- ▶ 17 Partnerstwa na rzecz Celów

PROPONOWANE ETAPY DZIAŁANIA W PROJEKCIE:

- 1.** Przeprowadzenie zajęć wprowadzających w zagadnienie wrażliwości językowej i tematykę antydyskryminacyjną; zachęcamy do sięgnięcia po scenariusz z niniejszej publikacji pt. „Jak mówić o Afryce? O wrażliwości kulturowej i językowej”. (45 min)
- 2.** Zapoznanie młodzieży z publikacją Fundacji Afryka Inaczej pt. „Jak mówić i pisać o Afryce” oraz „Kodeksem w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa” (wydanym również pod tytułem „Jak mówić o większości świata?”) i „Kodeksem informowania o krajach Południa-wersja dla młodzieży”. Mogą to być kolejne wspólne zajęcia bądź element projektu wykonywany indywidualnie przez uczestników/uczestniczki. Dlaczego warto sięgnąć po te publikacje? Wyjaśniają one, w jaki sposób rzetelnie informować o krajach globalnego Południa, z szacunkiem traktując jego mieszkańców i mieszkanki, oraz wyrażając z nimi solidarność. Wskazówki z wymienionych źródeł pomogą młodzieży bardziej świadomie analizować poszczególne materiały badawcze.

„Jak mówić i pisać o Afryce”:
<http://afryka.org/batory/poradnik.pdf>.

„Kodeks w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa” lub „Jak mówić o większości świata?” (różne wydania tej publikacji): http://bit.ly/PAH_kodeks1,
http://bit.ly/kodeks_Poludnie.

„Kodeks informowania o krajach Południa—wersja dla młodzieży”:
<http://bit.ly/KodeksInformowania>

- 3.** Wyłonienie grupy uczniów i uczennic zainteresowanych dalszą pracą w projekcie.
- 4.** Przedstawienie młodzieży zasad pracy metodą projektu. Ustalenie przez młodzież celów projektu i jego zaplanowanie. Omówienie zasad oceny i samooceny projektu.

Zachęcamy do skorzystania z materiałów Centrum Edukacji Obywatelskiej poświęconych metodzie projektu edukacyjnego. Wszystkie materiały są dostępne na stronie internetowej pod adresem: <https://projekt.ceo.org.pl/>.

Oraz na stronie CEO poświęconej projektom z zakresu edukacji globalnej:
<https://globalna.ceo.org.pl/projekty-mlodziezowe>

5. Podział na grupy liczące od 4 do 6 osób oraz ustalenie obszaru zainteresowania i pytania badawczego każdej z grup zgodnych z proponowanymi produktami projektu. Warto zadbać o to, by uczniowie i uczennice samodzielnie tego dokonali – zwiększy to ich poczucie odpowiedzialności za projekt i zmotywuje do działania. Zachęć, by każdy dołączył do grupy, która zajmuje się zagadnieniem bliskim jego lub jej zainteresowaniom i predyspozycjom. Przykładowe grupy badawcze i obszary ich zainteresowań:

1) MIŁOŚNICY I MIŁOŚNICZKI LITERATURY:

Jaki wizerunek Afryki odnajdujemy w literaturze?

Warto w tej grupie wyodrębnić trzy podgrupy zajmujące się: literaturą polską, literaturą afrykańską oraz literaturą zagraniczną – nieafrykańską o Afryce. Cenne będzie zwrócenie uwagi grupom na to, jaki obraz Afryki jako kontynentu oraz poszczególnych krajów i ludzi wyłania się z tych książek. Każda z podgrup opracowuje własne podsumowanie wniosków dotyczących przeczytanych tekstów. Poniżej przykładowe lektury:

Literatura polska np.: Henryk Sienkiewicz *W pustyni i w puszczy*, *Listy z Afryki*, Marian Brandys *Śladami Stasia i Nel*, *Z Panem Biegankiem w Abisynii*, Marcin Kydryński *Chwila przed zmierzchem*, Ryszard Kapuściński *Heban*, *Cesarz*, *Gdyby cała Afryka...*, *Autoportret reportera*, *Dałem głos ubogim*, Kinga Choszcz *Moja Afryka*, Małgorzata Wach *Każdy ma swoje Kilimandżaro*, Kazimierz Nowak *Rowerem i pieszo przez Czarny Łąd*, Ewa Chylak-Wińska *Afryka Kapuścińskiego*, Remigiusz Mielcarek *Listy afrykańskie*, Krzysztof Pol *Smak afrykańskiej przygody*, Grzegorz Łubczyk, Bogdan Szczygieł *Plątanina afrykańskich dróg*, *Wśród buszu i czarowników: Antologia polskich relacji o ludach Afryki* pod red. Antoniego Kuczyńskiego, Małgorzata Szejnert *Dom żółwia*. *Zanzibar*, Beata Pawlikowska *Blondynka na Czarnym Łądzie*, Małgorzata Grzesiewicz-Sałacińska *Moja babcia Moatina. W poszukiwaniu afrykańskich korzeni*, Janusz Krzywicki *Wprowadzenie do imaginarium literatury afrykańskiej. Część II*, Dorota Katende *Dom na Zanzibarze*, Mirosław Żuławski *Ucieczka do Afryki*, Dariusz Rosiak *Żar*, Bartek Sabela *Wszystkie ziarna piasku*, *Afronauci*, Konrad Piskała, *Dryland*, *Sudan*. *Czas bezdechu*.

Literatura afrykańska np.: Mohammed Dib *Królewski taniec* (Algieria), Jusuf Idris Grzech (Egipt), Abraham Verghese *Powrót do Missing* (Etiopia), Camara Laye *Czarny chłopak* (Gwinea), Nadżib Mahfuz *Hamida z zaułka Midakk*, *Opowieści starego Kairu*, *Rozmowy nad Nilem* (Egipt), Ngũgĩ wa Thiong'o *Chmury i łzy*, *Ziarno pszeniczne* (Kenia), Binyavanga Wainaina *Kiedyś o tym miejscu napiszę. Wspomnienia* (Kenia), Alain Mabanckou *Kielonek*, *African Psycho*, *Black Bazar*, *Jutro skończę dwadzieścia lat* (Kongo), Tahar Ben Jelloun *To oślepiające, nieobecne światło*, *Dziecko z piasku*, *Święta noc*, *O mojej matce* (Maroko), Chinua Achebe *Wszystko rozpada się*, *Eposy Czarnej Afryki*, *Świat się rozpada* (Nigeria), Chimamanda Ngozi Adichie *Fioletowy hibiskus*, *Półówka żółtego słońca*, *Amerykaana*, *To coś na twojej szyi*, *Wszyscy powinniśmy być feministami* (Nigeria), Ondjaki *Babcia 19 i sowiecki sekret* (Angola), Waris Dirie, Cathleen Miller *Kwiat pustyni*. *Z namiotu Nomadów do Nowego Jorku* (Somalia), Mia Couto *Taras z uroczynem*, *Ostatni lot flaminga* (Mozambik), Ben Okri *Droga bez dna* (Nigeria), Moses Isegawa *Kroniki abisyńskie* (Uganda), John Maxwell Coetzee *Hańba*, *Chłapięce lata* (RPA).

Literatura zagraniczna, nieafrykańska o Afryce, np.: Michael Ondaatje *Angielski pacjent*, Karen Blixen *Pożegnanie z Afryką*, Barbara Wood *Zielone miasto w słońcu*, Henning Mankell *Comedia infantil*, Corinne Hofmann *Biała Masajka*, Kira Salak *Najtrudniejsza podróż*, Klaus Brinkbaumer *Afrykańska odyseja*, Barbara Kingsolver *Biblia jadowitego drzewa*, Ian McDonald *Chaga*, Mike Resnick *Kirinyaga*, Tahir Shah *Dom Kalifa*. *Rok w Casablance*, Katherine Scholes *Królowa deszczu*, Romain Gary *Korzenie nieba*, Doris Lessing *Opowieści afrykańskie*, Kuki Gallmann *Marzyłam o Afryce*.

2) MIŁOŚNICY I MIŁOŚNICZKI FILMU:

Jaki obraz Afryki wylania się z filmów?

Miłośnicy i miłośniczki filmu zapoznają się z filmoteką o różnych krajach afrykańskich i piszą recenzje na temat wybranych filmów lub mogą stworzyć tematyczny klub dyskusyjny i przygotować cotygodniowy biuletyn informacyjny, organizować wieczorki filmowe w szkole. Ta grupa również powinna uwzględnić w swojej analizie szerszy kontekst powstania filmu – kto go stworzył, z jakiej perspektywy zaprezentowana jest tematyka filmu, kto jest bohaterem/bohaterką itp. Poniżej przykładowe filmy:

ABC Afryka reż. Abbas Kiarostami, *Afrykańska królowa* reż. John Huston, *Angielski pacjent* reż. Anthony Minghella, *Bamako* reż. Abderrahmane Sissako, *Bomlambo – wodni ludzie* reż. Zwelesizwe Ntuli, *Cobra Verde* reż. Werner Herzog, *Duma. Podróż do domu* reż. Carroll Ballard, *Goryle we mgle* reż. Michael Apted, *Lucky* reż. Avie Luthra, *Hańba* reż. Steve Jacobs, *Hotel Rwanda* reż. Terry George, *Nigdzie w Afryce* reż. Caroline Link, *Invictus: Niepokonany* reż. Clint Eastwood, *Jerusalema* reż. Ralph Ziman, *Klejnot Nilu* reż. Lewis Teague, *Krwawy Diament* reż. Edward Zwick, *Krzyk wolności* reż. Richard Attenborough, *Miasto pustki* reż. Maria João Ganga, *Nigdzie w Afryce* reż. Caroline Link, *Oto moja Afryka* reż. Zina Saro-Wiwa, *O rzece, która była człowiekiem* reż. Jan Zabeil, *Pod osłoną nieba* reż. Bernardo Bertolucci, *Pożegnanie z Afryką* reż. Sydney Pollack, *Rozsądny człowiek* reż. Gavin Hood, *Sahara* reż. Zoltan Korda, *Sheena-królowa dżungli* reż. John Guillermin, *Strzelając do psów* reż. Michael Caton-Jones, *Surfując w Soweto* reż. Sara Blecher, *Wierny ogrodnik* reż. Fernando Meirelles.

3) MIŁOŚNICY I MIŁOŚNICZKI DZIENNIKARSTWA:

Jak mówić i pisać o Afryce?

To obszar badawczy przeznaczony dla osób, którym bliska była tematyka zajęć wprowadzających do projektu. Grupa dokładnie analizuje oba poradniki: „Jak mówić i pisać o Afryce” (<http://afryka.org/batory/poradnik.pdf>) oraz „Jak mówić o większości świata?” (http://bit.ly/PAH_IGO_kodeks) i „Kodeks informowania o krajach Południa-wersja dla młodzieży” (<http://bit.ly/KodeksInformowania>). Warto, żeby przygotowała dla pozostałych osób spis najważniejszych wskazówek, jakie znajdują się w obu publikacjach. Następnie grupa ma za zadanie zająć się analizą przekazów medialnych i poszukać współczesnych tekstów: w prasie, artykułach w Internecie, blogach, które są pisane zgodnie z zaleceniami z poradnika. Poszukiwania uczniów i uczennic można zakończyć pogadanką, cenne będą m.in. refleksje, czy młodzież miała trudności w znalezieniu odpowiednich materiałów, a jeśli tak, to z czego one wynikały? Należy również zwrócić uwagę na język i formy wyrazu.

4) MIŁOŚNICY I MIŁOŚNICZKI FOTOGRAFII:

Jak fotografować Afrykę?

Ta grupa również analizuje oba poradniki: „Jak mówić i pisać o Afryce” (<http://afryka.org/batory/poradnik.pdf>) oraz „Jak mówić o większości świata?” (http://bit.ly/PAH_kodeks1), i „Kodeks informowania o krajach Południa-wersja dla młodzieży” (<http://bit.ly/KodeksInformowania>) skupia się jednak przede wszystkim na wizualnym aspekcie prezentowanych sugestii. Wskazane jest, by omówić z młodzieżą fotografie z różnymi podpisami i bez podpisów, wspólnie zastanawiając się, jak należy fotografować, aby nikt nie czuł się tym urażony lub poniżony? Co podpis pod zdjęciem lub jego brak wnoszą do interpretacji fotografii? Można zaproponować grupie wyszukanie zdjęć zgodnych z założeniami „Kodeksu” - uczniowie i uczennice mogą podzielić się na podgrupy przyglądając się odpowiednio afrykańskim państwom (północnym, południowym, wschodnim i zachodnim) i szukać fotografii prasowych, internetowych, z literatury dokumentalnej. Warto zorganizować w szkole wystawę zdjęć, które mogą być umieszczone na dużej mapie Afryki z wyróżnionymi krajami. Należy pamiętać o podaniu źródeł i o zasadach korzystania ze zdjęć internetowych: <https://otwartezasoby.pl/darmowe-zdjecia-z-sieci-skad-brac-jak-korzystac/>.

6. Przystąpienie do pracy badawczej nad projektem: zbieranie i analiza materiałów, poszukiwanie odpowiedzi na pytania badawcze, bieżąca dokumentacja prac (blog, Facebook, strona internetowa szkoły, ekspozycja w budynku szkoły, prezentacje multimedialne, mapy myśli, plakaty, itp.).

7. Podsumowanie części badawczej. Młodzież prezentuje swoje wnioski w dowolnej formie w czasie spotkania ze wszystkimi uczestnikami i uczestniczkami projektu oraz opiekunem/opiekunką. Ustalenie ostatecznej formy prezentacji wniosków i podsumowania projektu - np. w postaci debaty z udziałem członków i członkiń wszystkich grup.

8. Spotkanie podsumowujące projekt i ewaluujące jego przebieg (samoocena i ocena grupowa pracy uczniów i uczennic).

- | *Polecamy materiał "Ewaluacja warsztatów, czyli z co z tego wynika dla nas i dla społeczności lokalnej?" z publikacji "Młodzi w akcji. Przewodnik po programie", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2017 s. 34: http://bit.ly/MWA_Przewodnik*

PROPONOWANE PRODUKTY PROJEKTU:

- ▶ przemówienie,
- ▶ referat,
- ▶ szkic krytyczny,
- ▶ kompendium wiedzy (np. literackiej) o Afryce.

PROPONOWANY SPOSÓB PREZENTACJI:

- ▶ Blog
- ▶ Kolaż
- ▶ Gazetka ścienna
- ▶ Facebook
- ▶ Strona internetowa szkoły
- ▶ Debata szkolna, publiczna



Propozycja projektu pochodzi z publikacji „Edukacja globalna na zajęciach języka polskiego w gimnazjum” wydanej przez Centrum Edukacji Obywatelskiej w 2015 roku w ramach projektu „W świat z klasą”.

Publikacja dostępna pod adresem: http://bit.ly/WSK_Polski

Aktualizacja w ramach projektu „Ścieżki do Celów” w 2019 roku.

Autorka: Bernadetta Białek

Aktualizacja: Jadwiga Jarosz, Justyna Zamojda

Projekt jest współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP oraz ze środków Unii Europejskiej.



polska pomoc



Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Centrum Edukacji Obywatelskiej. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2019. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.